

Klimatets riddare

Strumpbyxor av kasserade fisknät, handhyvlade träbord, ett gatumodemärke som anställer syriska flyktingar och designmöbler som fortfarande känns moderna efter mer än 60 år i produktion. Det är bara några exempel på design som gör skillnad. På de följande sidorna möter du åtta formgivare som alla utsetts till fanbärare av Swedish Design Movement.

SWEDISH
DESIGN
MOVEMENT
SWEDISH
DESIGN
MOVEMENT
SWEDISH
DESIGN
MOVEMENT
SWEDISH
DESIGN
MOVEMENT

Intervjuer:

Carolina Söderholm

I arbetet mot en mer hållbar framtid har formgivare, arkitekter och mode-skapare en allt viktigare roll. Projektet Swedish Design Movement lyfter upp aktörer som på olika sätt driver utvecklingen framåt, från enskilda form-givare till stora designföretag.

Det statsfinansierade projektet drivs av Svenska Institutet i samarbete med Svensk Form, Sveriges Arkitekter, Swedish Fashion Association och Trä- och möbelföretagen samt företrädare för Göteborg, Västsverige, Malmö, Stockholm, Umeå, Business Sweden och Visit Sweden.

Ett syfte med projektet är att fram-hålla Sverige som ett föregångsland i hållbar design, och därmed inspirera andra. För regeringen handlar det också om att stärka den svenska exporten av hållbara produkter och tjänster.

För att nå ut med budskapet såväl nationellt som internationellt har man utsett ett antal så kallade fanbärare, företag och individer som på olika sätt

ClaessonKoivistoRune.

utmärker sig med ett genomtänkt håll-barhetsarbete. Här finns inte utrymme för greenwashing, utan alla deltagare drivs av ett äkta engagemang för att påverka världen till det bättre.

På de följande sidorna möter du åtta av dem: Stefan Sjöberg på arkitektkon-toret Kjellander Sjöberg, Tilda Lager-qvist på Lammhults, formgivaren Emma

Olbers, Ola Rune på arkitekt- och designkontoret ClaessonKoivistoRune, Linn Frisinger på strumpföretaget Swedish Stockings, Angelo da Silveira på gatumodemärket Diemonde, Sonnie Byrling på Swedese och Dag Duberg på Tarkett ■

Swedish Stockings.

SWEDISH DESIGN MOVEMENT SWEDISH DESIGN MOVEMENT MOVEMENT DESIGN SWEDISH MOVEMENT DESIGN SWEDISH

Manifest

Design har en nyckelroll i omställningen mot ett hållbart samhälle. Design kan förvandla information till handling, varför till så klart, idé till affär. Design kan göra det självklart och eftertraktat att göra långsiktigt kloka val. Design kan få cirkeln att slutas.

Att påverka hur vi lever våra liv är inget nytt inom svensk design. Med samhällets utveckling som drivkraft har svenska designer format såväl djupgående sociala reformer som snabbfotade unicorns. Innovationer som för alltid förändrat människors vardag.

Nu är det dags igen. I rasande fart måste världen ställa om för att möta de globala utmaningarna. En del hävdar att det redan är för sent, men mänskligheten har gjort det förut: funnit lösningar som ingen trodde var möjliga. Uppmanade av nästa generation och med stöd av politiken, akademien och industrin tar de kreativa branscherna en ledande roll för att nå målen i Agenda 2030.

Arkitekter, modeskapare, forskare och formgivare! Designer, hantverkare, ingenjörer och utvecklare i Sverige och världen! Under gemensam flagg kan vi driva utvecklingen åt rätt håll.

Från glashyttan till labbet, från skogen till ritbordet, från norr till söder, lokalt och globalt - låt oss göra allt vi kan för att med banbrytande design skynda på omställningen.

En ny era för designlandet Sverige börjar nu.

/ Swedish Design Movement

På arkitektkontoret Kjellander Sjöberg förvandlas varvsruiner till moderna arbetsplatser och slitna industriområden i London till vattennära bostads-kvarter med sociala ambitioner. En av grundarna är Stefan Sjöberg som formar morgondagens rum och städer med rivningsplåt, linjal och drömmar.

Vad betyder hållbarhet för dig i ditt arbete som arkitekt och i ditt företag?

– Det ger vårt arbete riktning, mening och innehåll. Vi arbetar mycket med arkitektur och planer som skapar strukturer och möjligheter för människor att leva hållbart och meningsfullt. Det mest grundläggande perspektivet är hur mycket resurser och material som vi förbrukar när vi bygger. Det andra är hur livet ska fungera när det gäller transporter, energi, miljö och vardagens rörelser i stadsdelen. Att skapa en blandning av bostäder, arbete och kommers, sociala sammanhang och grönområden.

Varför valde du den här banan?

– Arkitektur berör så många människor. Jag utmanas av att jobba kreativt i komplexa processer som också styrs av tekniska och ekonomiska aspekter. Att rita en sommarvilla kan vara roligt. Men det är ännu mer spännande att drömma om hur en stad kan fungera om 20–30 år. Jag blir alltmer intresserad av att jobba med hela stadsmiljöer, hur städer fungerar och mår. Som arkitekter jobbar vi med mätbara aspekter, hur många kvadratmeter park vi får plats med, antal bostäder. Men också vad byggnader och stadsdelar ska göra i samhället och för människor, vilka möjligheter de ger till hälsa, jämlikhet, utbildning, rekreation och företagande. Genom skisser och modeller provar vi olika scenarier och visualiserar hur framtiden kan gestalta sig.

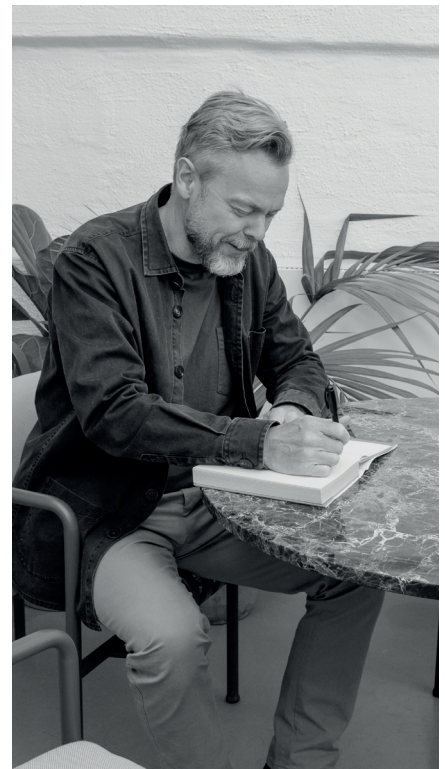
Vilket av era projekt som representerar hållbarhet och design är du mest stolt över?

– På det gamla Kockumsområdet i Varvsstaden i Malmö transformerar vi ett gjuteri till en modern arbetsplats för 300 personer. En industri ruin möter ett

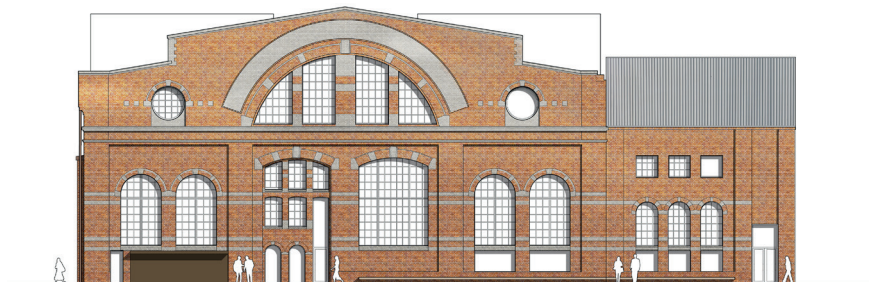
Hållbar ruinromantik

Stefan Sjöberg från Kjellander Sjöberg

framtida sätt att jobba med kreativ hubb, kafé och verksamhet som öppnas upp mot stadslivet. Vi jobbar mycket med hållbara materialval och använder tegel och plåt från byggnader som rivits på området. En annan skala har "Meridian Water" där vi på uppdrag av en kommun i norra London utvecklar 10 000 bostäder och 6 000 arbetsplatser i ett område präglad av social utsatthet, lågindustri och våtmarker. Här vill vi skapa en stadsdel med många kommunala bostäder där alla invånare har vatten och grönska runt knuten. Visionen är en 15-minuters-stadsdel där det är nära till allt, parker, skolor, utbildning, handel,

Stefan Sjöberg.

Planerad fasad, Gjuteriet, Malmö. Utvecklare: Varvsstaden AB med ägarna Peab och Balder.

Gjuteriet, Malmö.

småföretag och kaféet på hörnet.

Vilka tycker du är de största hindren i dag för att använda design som verktyg för samhällstransformation?

– Det behövs fler nationella och internationella regelverk och direktiv som främjar hållbara alternativ. Ett hinder är ofta samhällsekonomin som gör att beställaren väljer en betongstomme framför en mer hållbar i trä, trots att prisskillnaden är liten. Vi måste ta klivet där samhälle och myndigheter tydligt visar vägen, något annat vore oetiskt med tanke på kommande generationer.

Hur har pandemin påverkat ditt arbete? Finns det några erfarenheter som du tar med dig och vilka utmaningar ser du framöver?

– Vi har tvingats använda digitala verktyg som funnits länge, och upptäckt att vi faktiskt kan skissa tillsammans med olika deltagare i projekt på andra platser. Det har gjort att vårt nätverk breddats och mötesdemokratin har blivit bättre. Det säger en del om framtidsutvecklingen, måste vi lösa något så går det.

Vilka andra länder tycker du har kommit långt när det gäller hållbarhet inom arkitektur och design? Var hämtar du din inspiration internationellt?

– I Norden finns en gemensam värdegrund kring det öppna samhället och syn på hållbarhet där vi inspirerar varandra.

Inredning av lägenhet i Jackproppen, Hjørtshagen.
Arkitekter: MIR och Wingårdhs.

Jag tycker att de brittiska arkitekterna är väldigt professionella, drivna och ofta når långt med sina projekt. Inom japansk nutida arkitektur finns en förutsättningslöshet som känns väldigt spännande. Den uppfinner sig själv varje dag, och är rotad i en egen kultur och kynne.

Finns det tillfällen där du behöver kompromissa med dina idéer och visioner kontra de begränsningar som kan uppstå när det gäller hållbara strategier? Eller kan begränsningarna tvärtom vara en kreativ motor?

– Utan begränsningar skulle vi jobba i ett vakuum där det bara finns möjligheter, det låter oroande. Vi försöker alltid läsa in och förstå platsen,

Träarkitektur, Rosendal, Uppsala. Foto: Johan Fowelin.

sedan skapar vi en vision som är större än begränsningarna. Inom arkitektur är de ofta kopplade till ekonomi, det finns en målbild av vad ett hus ska kosta och vad som ska prioriteras. Vi kompromissar aldrig utan gör utmaningen till en del av styrkan i den berättelse som vi tror på ■

91:ans nya kläder

Tilda Lagerqvist från Lammhults

För Lammhults går kvalitet och miljökrav hand i hand. I deras produktion möts färglysande inredningar och kurviga stålrörstolar gjorda för att ge karaktär och komfort åt offentliga rum. Hållbarhetschef Tilda Lagerqvist har många frågor på sitt bord. Från återvunna plasters egenskaper till att förlänga livet på svunna decenniers slitstarka favoriter.

Vad betyder hållbarhet för dig i ditt arbete som hållbarhetschef och i ditt företag?

- Vi tycker det står för tidlös design, kvalitet och kloka materialval, men likaså en bra arbetsmiljö för våra anställda. Vi har länge jobbat med miljömärkningar som Svanen och Möbelfakta. De ställer hårda krav på miljö, kvalitet och socialt ansvar, vilket gör att vi har bra koll på våra material.

Varför valde du den här banan?

- Mitt intresse för design har alltid varit stort. Jag är utbildad på Textilhögskolan, kommer från textil- och modebranschen men växte upp i Småland och har alltid sett upp till Lammhults. Här flätas design och hållbarhet samman, och man får vara med när produkter skapas av designer. Det underlättar att vi har produktion i Lammhult. Jag kan gå direkt

ut i fabriken, känna på materialen och diskutera med produktutvecklare.

Vilket av era projekt som representerar hållbarhet och design är du mest stolt över?

- Så klart är det extra kul när vi ser att det finns en efterfrågan på att restaurera sina redan ägda Lammhults-möbler, och vi kan bidra till att förlänga livet på dem. Ett uppdrag som speglar detta kom från Lund universitet som önskade att få 150 stolar omlack-

erade och omklädda. De var tjugofem år gamla och kommer förmodligen att fungera i tjugofem år till. Uppdraget gällde stolen "91:an" som designades av Börge Lindau och Bo Lindekrantz på 90-talet. Universitetet meddelade att de har ytterligare 1 500 stolar av samma modell, så det finns en stor potential. Över huvud taget ser vi en stor efterfrågan på att ta hand om de möbler som man har i stället för att kassera och köpa nytt.

Vilka tycker du är de största hindren i dag för att använda design som verktyg för samhällstransformation?

- Samtidigt som vi vill bidra till att påskynda den hållbara utvecklingen finns det många aspekter att ta hänsyn till. Möbelindustrin består av flera delar. Förutom trä finns där en industri av stål, plast och tyg. Vi måste ställa rimliga krav på våra underleverantörer och samtidigt säkra vår kvalitet. Säg att vi vill använda återvunnen plast från konsumenter. Då finns vissa utma-

Tilda Lagerqvist, hållbarhetschef på Lammhults.

Spektri Business Park.

ningar där miljökraven anger att vi måste veta vilka kemikalier som ingår. Om vi formgjuter en stol av plasten kan det vara svårare att säkerställa att vi får en jämn kulör, då får vi diskutera om vi kan acceptera det.

Hur har pandemin påverkat ert arbete? Finns det några erfarenheter som du tar med dig och vilka utmaningar ser du framöver?

– I branschen och i samhället i stort har det pratats länge om återbruk. Nu ser vi att efterfrågan på det cirkulära och hållbara verkligen ökat under pandemin. Kriser, såväl personliga som världskriser, ger skäl till eftertanke och ur det kommer förändring.

Vilka andra länder tycker du har kommit långt när det gäller hållbarhet inom design? Var hämtar du din inspiration internationellt?

– Det känns som att det ur internationellt perspektiv finns stort förtroende för Nordens arbete inom detta fält. Jag är stolt och ödmjuk inför det. Sedan kan jag märka att olika länder väljer olika inriktningar där man vill göra störst skillnad. Det kan vara fokus på återvunnen plast, koldioxidutsläpp eller spårbart virke, som vi arbetar mycket med.

Omklädda "Spira"-stolar, Hackholmsund.
Foto: Lasse Olsson.

Fåtöljen Corso. Design: Peter Andersson.

Finns det tillfällen där du behöver kompromissa med dina idéer och visioner kontra de begränsningar som kan uppstå när det gäller hållbara strategier? Eller kan begränsningarna tvärtom vara en kreativ motor?

– Det är alltid många avvägningar. Vi har gått från en tid när allt helst skulle vara osynligt, med dolda skruvar och ingjutet skum. I dag är det viktigt att produkten ska vara lätt att

demontera, samt att det är snyggt med en tydlig konstruktion. Vi blandar inte material för att underlätta om vi i framtiden behöver byta ut delar. Det ger ett väldigt mervärde för oss att presentera en produkt som man kan få in i ett cirkulärt möbelflöde ■

Bänk "Landa" för Tre sekel.

För möbelformgivaren Emma Olbers är klimatmål och kunskap grunden till ett trovärdigt arbete med hållbarhet. Viljan att påverka omsätts både i designuppdrag och aktivism, från genomtänkta materialval till Friday for Future-demonstrationer. Sakligt diskuterar hon behovet av att sätta pris på koldioxidutsläpp och hur en designer gör bäst i att tänka baklänges.

Vad betyder hållbarhet för dig i ditt arbete som designer och i ditt företag?
– Hållbarhetsfrågan är stor och det är

Emma Olbers från Emma Olbers Design

En hoppfull trädkramare

viktigt att vi håller oss inom Planetens gränser, ett koncept utvecklat av forskare som omfattar aspekter som biologisk mångfald och vatten. Jag har valt att fokusera på klimatet och då är temperaturökningen central. För att sänka temperaturen är utsläppen av växt-

husgaser det absolut viktigaste, vilket mäts i koldioxidekvivalenter, CO₂e. Inom möbelformgivning står själva materialet för cirka 50 procent av utsläppen. Därför lägger jag stor vikt vid material med låga CO₂e. Det kan handla om återvunna material, mängden material och att produkten ska gå att återvinna och underhålla. Det är där jag som designer kan göra störst skillnad.

Varför valde du den här banan?

– Jag är uppvuxen som femte generationen på ett jordbruk utanför Göteborg. Där blev resurshushållning tydligt, liksom att vi bara har gården till låns från våra barn. Jag lärde mig tidigt sådana saker som att det tar tid för en tall att växa. Jag utbildade mig på Nyckelviksskolan och Beckmans under 90-talet, då pratades det inte mycket om livscykelanalys. Viljan att arbeta med de frågorna blev allt starkare efter att jag fått barn och utbildat mig vidare inom hållbar design. Ett av de första projekten blev Stockholm Wood 2007 där jag gjorde möbler av träd som vuxit på olika platser i staden. Förutom låga CO₂e-utsläpp var jag intresserad av om vi känslomässigt tar till vara på möbler mer om vi vet vilka träd som de gjorts av. Det tror jag verkligen att vi gör. I den inredning som jag gör nu för Ersta nya sjukhus använder jag material från de träd som stod på platsen för byggnaden. Vilket av dina projekt som representerar hållbarhet och design är du mest

Emma Olbers. Foto: Andy Liffner.

Gamla biblioteket, Nationalmuseum. Foto: Andy Liffner.

stolt över?

– Olika produkter är bra på olika saker. I den tuftade matta som jag gjorde tillsammans med Asplund för det nyrenoverade Nationalmuseums bibliotek använde vi en blandning av ull och ett nytt material, Tencel. Det är gjort av snabbväxande skog och tillverkas i ett slutet miljövänligt system. Det ger mindre växthusgaser än många andra textila alternativ.

Vilka tycker du är de största hindren i dag för att använda design som verktyg för samhällstransformation?

– Att människors medvetenhet går för långsamt. Design är ett bra verktyg och en bra problemlösare, men vi har tiden emot oss. Rent politiskt skulle det vara bra med ett pris på koldioxid, så

att produkter som värnar om vår framtid är billigare än produkter som förstör. Vi har bara val vart fjärde år, och att demonstrera för att skapa opinion är ett kraftfullt sätt att påverka politiska beslut.

Hur har pandemin påverkat ditt arbete? Finns det några erfarenheter som du tar med dig och vilka utmaningar ser du framöver?

– Det starkaste som jag tar med mig är att vi har lyssnat på vetenskapen och ändrat vårt beteende så snabbt. Det är hoppfullt, för det kommer att vara katastrofalt om vi bara går tillbaka till det gamla normala. Jag hoppas att klimatforskningen får ta större plats och att stöd inför återstarten utformas på rätt sätt, som att tåg subventioneras

i stället för flyg. Jag hoppas också att vi får ett annat förhållningssätt till begrepp som tid och pengar. Att vi inte hetsar i väg och konsumerar, sedan har vi tio paraplyer i hallen som vi inte hittar.

Vilka andra länder tycker du har kommit långt när det gäller hållbarhet inom design? Var hämtar du din inspiration?

– Frankrike och Paris känns intressanta just nu. De arbetar med en femton minuters-regel, och vill skapa en ny stad utan bilar. Var du än bor ska du inte ha längre till skolan, affären eller ditt jobb än att det tar femton minuter att gå eller cykla. Själv lyssnar jag mycket på klimatforskaren Johan Rockström.

Finns det tillfällen där du behöver kompromissa med dina idéer och visioner kontra de begränsningar som kan uppstå när det gäller hållbara strategier? Eller kan begränsningarna tvärtom vara en kreativ motor?

– Det är ibland svårt att hitta återvunna material och de kan vara mycket dyrare. Det kan också vara svårt att övertyga företag att producera i länder som använder förnyelsebar energi och där stål framställs på ett miljövänligt sätt. Men för en designer kan utmaningar vara roliga. Det sägs ibland att 80 procent av hållbarhetsarbetet görs på skissbordet. Väljer du återvunna material gör det enorm skillnad. Som designer måste du tänka baklänges, och börja planera för hur produkten ska underhållas och återvinnas redan innan den är gjord ■

Ola Rune från ClaessonKoivistoRune

Vänskap som håller länge

Japanskt finsnickeri och arkitektur byggd för att hålla över generationer. Ola Rune arbetar gärna med projekt som utmanar både industrin och hantverkare. Sedan 1995 är han en av grundarna till arkitektbyrån ClaessonKoivistoRune. Allt började med en intressant vänskap, där kreativiteten vässas av friktion. Vad betyder hållbarhet i ditt arbete som designer och i ditt företag?

– För oss som skandinaver är hållbarhet något helt naturligt som länge funnits med inom hantverk och formgivning. En av anledningarna är att vår industri är långsam och inte så styrd av trender. Design och arkitektur är ju alltid ett samarbete. Vi har haft tur att kunna välja att jobba med kunder som också har hållbarhet som måttstock och ideal. Sedan har vi en fördel i Sverige med många miljömedvetena producenter som fortfarande har sin tillverkning i landet.

Varför valde du den här banan?

– Jag höll på med närbesläktade ämnen som mode och fotografi. Men jag kände att det inom det tredimensionella gestaltandet, att skapa rum och byggnader, fanns en längre livscykel och större variation för mig. Jag träffade Eero Koivisto och Mårten Claesson på Konstfack. Vi kände för varandra på ett väldigt personligt plan. Efterhand blev det självklart att vi skulle jobba ihop. Jag är väldigt glad över att ha fått arbeta med det här. Att ha ett kreativt yrke är kanske inte alltid ekonomiskt hållbart, men känslomässigt är det hållbart varje dag.

Vilket av era projekt som representerar hållbarhet och design är du mest stolt över?

– Tokyo Craft Room i Tokyo bjöd in formgivare för att skapa inredning till

ClaessonKoivistoRune. Foto: Knut Koivisto.

sitt showroom i samarbete med utvalda japanska hantverkare. Med projektet "Hand" ville vi göra något som inte är möjligt med massproduktion. Vi ritade alla ytor på bord och bänkar med en kurvatur. Det finns ingen plan yta någons. I slutskedet hyvlade möbelsnickaren Yuji Takahashi varje yta för hand. Det är inte bara estetiskt tilltalande utan också väldigt vänligt att sitta vid. Du lägger dina armar på bordet och de bara smälter samman med skivan. Det är något helt makalöst. Att vara inblandad i ett projekt som är planerat att stå där i generationer känns otroligt fint.

Vilka tycker du är de största hindren i dag för att använda design som verktyg för samhällstransformation?

– Det finns alltid aktörer som förenklar och kopierar av giriga skäl. Jag tycker att det krävs att en ny stol tillför något som gör att den blir relevant. Om då den innovationen eller visuella nyhetsvärdet blir direkt kopierat av andra, är vi ute på en farlig väg. Det som är verkligt innovativt riskerar att gå förlorat, medan få är villiga att i ett första skede ta kostnaden för investeringen. Ett annat hinder är att de som köper möblerna inte förstår skillnaden i kvalitet. Om något ska hålla över generationer krävs material och tekniker som kan vara dyrare. Kunderna behöver veta varför en stol kostar så

Serien "Hand" visades först på Tokyo Craft Room, Hamacho Hotel, under DesignArt Tokyo 2019.

mycket mer än den andra.

Hur har pandemin påverkat ditt arbete?
Finns det några erfarenheter som du tar
med dig och vilka utmaningar ser du
framöver?

- Vi märkte tidigt att distansarbete inte fungerar för oss. Kreativitet är för oss väldigt interaktivt där utvecklingen av en idé eller prototyp sker genom diskussioner. I ett digitalt möte är det svårt. Vi tappar en viktig del av samarbetet. Men vi har också lärt oss att sköta projekt på andra sidan jorden hemifrån. Vi tre har inte varit så tätt tillsammans under en så lång period sedan vi började arbeta ihop. På ett sätt känns det tryggt, fast lugnet får inte pågå för länge. Det är när det gnisslar, skevar och vi ifrågasätter varandra som det blir väldigt kreativt.

Vilka andra länder tycker du har kommit
långt när det gäller hållbarhet inom

design? Var hämtar du din inspiration
internationellt?

- Norden är långt framme sedan länge. Japan har alltid stått oss nära. De har ett annat sätt att förhålla sig till tid där projekt inte ses som en tillfällig lösning. Det finns inget slutdatum för när något ska vara färdigantvänt. Går det inte att använda längre lagar man det eller kanske gör en kopia för att bevara kunskap om material och teknik.

Finns det tillfällen där du behöver
kompromissa med dina idéer och visioner
kontra de begränsningar som kan uppstå

när det gäller hållbara strategier?
Eller kan begränsningarna vara en
kreativ motor?

- Själva uppdraget som designer är att lösa problem estetiskt och funktionellt och där ingår alltid kompromisser, det är en förutsättning från start ■

Swedish Stockings är pionjärföretaget som vill bli kopierat i sin hållbara produktion. Deras glänsande strumpbyxor är bland annat gjorda av gamla fisknät och pet-flaskor. Medan dottern Elsa-Li sover under barnvagnspromenaden berättar grundaren Linn Frisinger om målet att förändra hela industrin. Sju år efter starten har hon kommit en god bit på väg.

Vad betyder hållbarhet för dig i ditt arbete som designer och i ditt företag?

– Vi försöker jobba med ett kretslopptänk från a till ö och sluta cirkeln. Vi använder spillmaterial från annan nylontillverkning och arbetar med återvunna material i en italiensk fabrik som drivs med solenergi. Alla aspekter är viktiga, färgning, vattenrening, förpackningar och transport. Många tänker inte på att nylonstrumpbyxor är en petroleumprodukt. Vi har ett återvinningsprogram där vi använder materialet på nytt. Det absolut främsta när det gäller strumpbyxor är att de ska hålla längre, så att vi kan handla dem mindre ofta och minska vår konsumtion.

Varför valde du den här banan?

– Jag är egentligen civilekonom och växte upp med många entreprenörer i familjen. Idén kom från att jag såg dokumentärfilmen Glödlampskonspirationen. Den handlar om att varor och produkter har ett väldigt planerat åldrande och görs för att gå sönder efter en viss tid. Ett av exemplen var strumpbyxor, och jag såg en lucka att satsa på. Andra delar av modebranschen har kommit längre inom hållbarhet, men strumpbyxan som är ett tråkigt måsteköp för många kvinnor hade glömts bort.

Vilket av era projekt som representerar hållbarhet och design är du mest stolt över?

– Innovations by Swedish Stockings är ett projekt som vi driver vi för att pusha oss själva. Vårt syfte har från start varit att förändra och influera hela industrin. Vi vill att andra ska tillverka strumpbyxor på samma sätt som vi, och är helt öppna med vad vi gör. Därför är det viktigt för oss att driva utvecklingen vidare. Under Innovations-

Resurssnålt fotarbete

Linn Frisinger från Swedish Stockings

paraplyet har vi lanserat strumpbyxor gjorda av biologiskt material, en blommande bönplanta! Vi har även gjort bord av kasserade strumpbyxor som skickats in till oss från hela världen genom vårt recycling-program. Strumpbyxorna mals ner och blandas med återvunnen glasfiber. Materialet blir spräckligt och kan påminna om marmor där utseendet

skiftar beroende på strumpbyxornas färg. Vilka tycker du är de största hindren i dag för att använda design som verktyg för samhällstransformation?

– Ett hinder är att många konsumenter fortfarande är kvar i slit-och-släng-tänkandet. Hållbarhet måste också bli en hygienfaktor i tillverkningen för alla företag. Där kommer transparensen

Linn Frisinger.

in, att vi som producenter delar med oss av vad vi kan.

Hur har pandemin påverkat ditt arbete? Finns det några erfarenheter som du tar med dig och vilka utmaningar ser du framöver?

- Det har varit en hård smäll för hela modeindustrin. Tillfällen när man använder strumpbyxor har minskat radikalt. Men ska man kalla sig ett innovativt bolag så måste man vara innovativ på riktigt när problem uppstår. Vi har tagit fram nya material och idéer som vi kanske inte kommit på annars. Vilka andra länder tycker du har kommit långt när det gäller hållbarhet inom design? Var hämtar du din inspiration internationellt?

- Europa generellt ligger före USA och Asien. Sverige tillhör definitivt toppen när det gäller just det innovativa. Vi tittar mycket på dem som vågar tänka utanför boxen och gör saker som man inte förväntar sig. Vi brukar tala om responsibility i stället för sustainability när det gäller hållbarhet. Det ligger mycket mer i det ordet än bara miljö. Vi har som ambition att bjuda in andra företag och samarbeta mellan branscher. Det handlar om att våga bryta ny mark.

Finns det tillfällen när du behöver kompromissa med dina idéer och visioner kontra de begränsningar som kan uppstå när det gäller hållbara strategier? Eller kan begränsningarna vara en kreativ motor?

- Länge tillverkade vi inte tunna strumpbyxor för det var omöjligt att göra dem på ett sätt som vi stod för. Det kan vara för tekniskt avancerat eller så blir det för dyrt för slutkunden. Samtidigt är det en balansgång. Vill man förändra i det stora perspektivet måste man vara kommersiell och

nå ut till många. I dag gör vi tunna strumpbyxor av utslitna fisknät. Det kan ibland ta lite tid att hitta hållbara lösningar, men då får man låta det göra det. I stunden kan begränsningar vara en frustration men i grunden är det vad som driver oss. Vi vill vara som en nagel i ögat på branschen. Vi märker också att allt fler företag inspirerats att göra egna kollektioner med hållbara strumpbyxor ■

Cecilia tights.

Angelo da Silveira.

"Made in Sweden" står det i många av Diemondes plagg. Angelo da Silveira blandar global gatukultur med skandinavisk minimalism när han skapar kläder för en ny generation av svenskar. Sin passion för mode har han med sig sedan uppväxten i Örebro, dit han kom som sjuåring med sin familj som politisk flykting från västafrikanska Togo. Genom egna fabriken Fugeetex knyter han samman ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet där sömnadskunskaper tas till vara hos nyanlända flyktingar.

Vad betyder hållbarhet för dig i ditt arbete som designer och i ditt företag?

– Från Diemondes perspektiv betyder hållbarhet att vi tar ett ansvar för allt som vi uttrycker med vårt varumärke. Det är ett ansvar gentemot konsumenten där våra värderingar ska gälla alla led i tillverkningskedjan. Vi vill använda modet för att skapa en positiv samhällsförändring och transformera modeindustrin i stort.

Varför valde du den här banan?

– Jag vill förändra branschen inifrån

Angelo da Silveira från Diemonde

Nya perspektiv på gatumodet

genom ett utifrånperspektiv. Jag har inte gått på modeskola utan kommer från en lite annan position. Svenskt mode är fantastiskt men jag vill berika det med uttryck från andra kulturer över hela världen vilket jag saknade när jag växte upp. Med Diemonde vill vi skapa något som tilltalar fler i ett interkulturellt samhälle där många känner tillhörighet med flera kulturer.

Vilket av era projekt som representerar hållbarhet och design är du mest stolt över?

– Det första vi gjorde när vi startade Fugeetex i en gammal möbelbeklädnadsfabrik i Laxå. Via Arbetsförmedlingen fick vi kontakt med sömmerskor bland flyktingar från länder som Syrien och Afghanistan. Det var fantastiskt att se dem växa, utveckla sitt språk och yrkeskompetens. Samtidigt fick vi tillgång till deras enorma hantverks-

kunnande och blev mer resurseffektiva med tillverkning on-demand. Nu kan vi erbjuda våra kunder kvaliteten och transparensen i produktens alla steg. Textilen som vi använder tillverkas av en miljömedveten producent i Storbritannien. Det var stort att se den första kollektionen hänga på Åhléns City i Stockholm våren 2019, bjuda in sömmerskorna till lanseringen och se besökare samt kunder uppskatta inte bara vad vi hade skapat utan även hur det hade skapats. Att veta att vi bidragit till att skapa ekonomisk självständighet bland nyanlända var det stoltaste ögonblicket.

Vilka tycker du är de största hindren i dag för att använda design som verktyg för samhällstransformation?

– Vi behöver öppna upp branschen och göra den mer inkluderande för att hitta lösningar från nya perspektiv för den

Diamond x Converse.

nya modevärld som vi står inför. Vi vet i dag svart på vitt hur situationen ser ut i låglönefabriker. Allt fler konsumenter inte bara kräver utan förväntar sig en förändring. Stora aktörer börjar satsa enorma resurser för att ställa om, men det får inte enbart bli en PR-fråga. Det gäller att inte bara blint möta det ekologiska perspektivet utan också tänka på social och ekonomisk hållbarhet.

Hur har pandemin påverkat ditt arbete?
Finns det några erfarenheter som du tar

med dig och vilka utmaningar ser du framöver?

- Vi är ett litet företag i tillväxtskede där vi investerat enormt mycket egna medel för att bygga upp vår egen tillverkning. Under hela 2020 har vi kämpat för att hålla huvudet över vattnet. För Fugeetex har det öppnats en del möjligheter där fler intressenter hör av sig kring samarbeten. Covid-19 har visat styrkan i att ha sin produktion på nära håll.

Vilka andra länder tycker du har kommit

långt när det gäller hållbarhet inom design? Var hämtar du din inspiration internationellt?

- Sverige är absolut i framkant, även om det finns mycket kvar att göra vad det gäller social hållbarhet. Jag läser många branschtidningar och rapporter för att följa utvecklingen i stort, och såg där hur stora aktörer började ställa om till att tänka lokalt och verka globalt. Jag insåg då att det var en industriell revolution på gång.

Sömmerskor på Fugeetex i Laxå.

Finns det tillfällen där du behöver kompromissa med dina idéer och visioner kontra de begränsningar som kan uppstå när det gäller hållbara strategier? Eller kan begränsningarna tvärtom vara en kreativ motor?

- Redan tidigt så behövde jag kompromissa med mina konstnärliga och kreativa begär vilket har format mig under min resa. Diemond är ett varumärke som skapar uttryck för min generation, uttryck som kan ändra bilden av hur den gemene svensken ser ut. Om det ska bli relevant för dem som jag vill nå behöver det komma ur fler perspektiv och inte vara begränsat till mitt eget. Hade jag inte behövt lära mig att handskas med begränsningarna som kommer med min bakgrund, det affärsmässiga och hållbara hade jag inte varit där jag är i dag ■

Konsten att sitta hållbart

Sonnie Byrling
från Swedese

Med skiktlimmat böjträ har Swedese skapat inte bara linjesköna designklassiker utan också en tillverkningsmetod som är resurssnål från start. Sedan 1945 produceras möblerna bland de småländska skogarna, numera i samarbete med ett tjugotal svenska och internationella formgivare. Från fabriken i Vaggeryd efterlyser VD Sonnie Byrling mer kunskap och regler som gör att fler offentliga aktörer fattar långsiktigt hållbara beslut.

Vad betyder hållbarhet för dig i ditt arbete och i ditt företag?

– För mig är hållbarhet både ett fundament och en strategi för att driva Swedese framåt. Vår tillverkning är uppbyggd kring hållbara sätt att forma trä. Vi har en vision där vi ser oss själva som pionjärer för det goda livet och att leva med jordens begränsade resurser är en del av det. Själv är jag smålänning, så det ligger för mig att göra saker med små medel och hushållning. Varför valde du den här banan?

– Jag tycker att det är kul att jobba med kreativa människor både när det gäller designprocess och företagande, och har alltid varit intresserad av den energi som rumslighet och arkitektur kan ha. Jag är också väldigt road av trä och Småland, och går mycket i skog och natur. Det är fascinerande att se användningen av denna fantastiska råvara hela vägen till färdig möbel.

Vilket av era projekt som representerar hållbarhet och design är du mest stolt över?

– Vi har just lanserat ett bord som heter "Savoa" ritat av den finske designern Sakari Hartikainen, vars

Sonnie Byrling.

design och träkonstruktion är hållbar hela vägen. Jag är jättestolt över att vi fortfarande säljer mängder av "Lamino". Fåtöljen ritades av Yngve Ekström 1956 och är den produkt som företaget vilar på. Den håller i generationer, är cirkulär i sitt kretslopp och lätt att vårda och klä om. Mycket tack vare hållbarhetsaspekten fick vi nyligen ett 20-miljonerskontrakt med FN i Genève. Deras avdelning som hanterar mänskliga rättigheter kommer att sitta i Swedeses möbler, det är vi verkligen stolta över.

Vilka tycker du är de största hindren i dag för att använda design som verktyg för samhällstransformation?

– Vi upplever att många konsumenter, särskilt yngre, är väldigt pålästa. För

Bordet "Savva" av Sakari Hartikainen.

dem blir beslutet att köpa en viss möbel ett personligt ställningstagande. Bland offentliga aktörer pratas det mycket om hållbarhet men i slutändan är det budget och pengar som styr. Kunskapsnivåerna behöver höjas, fler måste inse värdet av att ta långsiktiga beslut. Vi får ofta höra att våra produkter är dyra, men om du använder en Lamino i tre generationer blir priset per användning lågt. I dag bygger hållbarhet

mycket på frihet. Jag kan tycka att det behöver styras upp mer genom fler regler och kravställningar till exempel för offentliga upphandlingar.

Hur har pandemin påverkat ditt arbete? Finns det några erfarenheter som du tar med dig och vilka utmaningar ser du framöver?

– Kontorets vara eller icke-vara har ställts på ända. Jag tror att hemarbete kommer fortsätta att ses som en naturlig del. Det innebär att företag måste ta ansvar och se till att medarbetare har en god arbetsmiljö även i sina hem. På många håll i företagsvärlden har det märkts slitningar i försörjningskedjan när det gäller material och tillverkning. Vi är lyckligt lottade som själva håller i hela kedjan, från inköp av fårskinns och träfanér till slutproduktionen i våra fabriker i Äng och Vaggeryd.

Vilka andra länder tycker du har kommit långt när det gäller hållbarhet inom design? Var hämtar du din inspiration internationellt?

– Framför allt inspireras jag av internationella samarbeten och nätverk som Parisavtalet och FN:s arbete, det här är ingen nationell fråga.

Finns det tillfällen när du behöver kompromissa med dina idéer och visioner kontra de begränsningar som kan uppstå när det gäller hållbara strategier? Eller kan begränsningarna tvärtom vara en kreativ motor?

– Jag kan ta ett konkret exempel. På sjukhus vill man sprita sina ytor för att ta bort bakterier, vilket vattenbaserade lacker inte tål så bra. Det finns andra miljövänliga alternativ med hårdvaxolja, men de kräver en annan typ av underhåll som kanske är svårt på en vårdinrättning. Vi vill se oss som ett kreativt företag så det är härligt att det ständigt finns problem att lösa. För oss är hållbarhet en väldigt stimulerande utmaning ■

Tarkett har tillverkat golv i Sverige sedan 1800-talets slut, och lika historiska anor har det numera internationella företaget i Frankrike. Nyttänkande design-samarbeten går hand i hand med utveckling av återvunna eller biobaserade material där såväl bilskrotar som reningsverk kan bli oväntade samarbetspartner. Hållbarhetschef Dag Duberg vet hur avfall omvandlas till råvara när framtidens golv skapas av material med ett förflutet.

Vad betyder hållbarhet för dig i ditt arbete som hållbarhetschef och i ditt företag?

– När vi sätter miljömål så sätter vi globala mål, vi vill knuffa hela båten framåt. Vi i Sverige vill fungera som inspiratör, drivkraft och kravställare för Tarketts hållbarhetsarbete. På ett personligt plan är jag väldigt besjälad av att vilja gå från ord till handling. Varje beslut måste bli handgripligt och implementeras hela vägen från ax till limpa.

Varför valde du den här banan?

– Jag har varit på Tarkett i tjugo år och i golvbranschen ännu längre. Golv är ju fundamentet för all verksamhet inomhus. Det är en form av samhällsbyggnad som vi håller på med. Golv ska gå att sköta och hålla rent, de ska bidra till bra akustik, vård- och lärandemiljö, de ska vara vackra och funktionella. Där finns allt från golvläggarens hantverk till ekonomi, miljö och politik. Utifrån en ingenjörsmässig, rationell och vetenskaplig grund brinner jag för golv och hållbarhet.

Vilket av era projekt som representerar hållbarhet och design är du mest stolt över?

– I projektet "Natural Bond" på Stockholmsmässan förra året var alla produkter liksom montern i sig antingen gjorda av återvunna material eller återvinningsbara. Inte minst i masssammanshang är återbruk centralt. Vi vill bidra med ett skifte där den

Trägolvet Noble oak.

Från avfall till vardagsrumsgolv

Dag Duberg från Tarkett

fossila oljan som vi gör plast av på sikt ersätts av biobaserad olja. Ett exempel är iQ Natural, världens första plastgolv tillverkat av bio-attribuerad vinyl. Att vi numera kan göra helt återvinningsbara golv är tack vare att vi utvecklat en maskin som kan tvätta gammalt material rent från lim och spackel. Själva utställningen var skapad

i samarbete med designstudio Note som ett forum för diskussioner om hållbarhet. Form och innehåll, design och teknikutveckling följs åt.

Vilka tycker du är de största hindren i dag för att använda design som verktyg för samhällstransformation?

– En jättestor utmaning är hur vi ska få de befintliga systemen att fungera.

Dag Duberg.

När nya golv läggs blir det ofta 10 procent spill. Vi har ett branschgemensamt system där golvläggare över hela landet skickar in spill som vi gör nya golv av. Förra året fick vi in 450 ton. Men i tre av fyra fall går spillet fortfarande på tippen eller eldas upp, fast systemet är gratis och har funnits på plats i tjugo år. Vi vill se en större politisk uppbackning med en tydlig handlingsplan för cirkulär ekonomi. Vid offentliga upphandlingar borde det regleras att installationsspill ska återvinnas, eller att en viss kvot av material ska vara återvunna när det gäller allt från byggprojekt till bilar och skrivare. Då finns en drivkraft för producenter att utveckla tekniker och metoder för det.

Hur har pandemin påverkat ditt arbete? Finns det några erfarenheter som du tar med dig och vilka utmaningar ser du framöver?

– Den har visat att dramatiska och globala beteendeförändringar är möjliga, vilket krävs för att lösa klimatfrågan. Vi har tvingats skapa kreativa digitala lösningar för sådant som tidigare ansågs omöjligt som produktlanseringar och mässor. Mycket av det är jag övertygad kommer att finnas kvar framöver.

Vilka andra länder tycker du har kommit långt när det gäller hållbarhet inom design? Var hämtar du din inspiration internationellt?

– Nederländerna var tidiga med cirkulära strategier, och i satsningar som Dutch Design Week finns en stark, framåt-blickande och hållbar designagenda. Tarkett består av flera företag som slagits ihop, däribland ett nederländskt textilföretag som tidigt arbetade med hållbarhet och i dag använder garn för golv gjort av 100 procent återvunnen nylon.

Finns det tillfällen där du behöver kompromissa med dina idéer och visioner kontra de begränsningar som kan uppstå när det gäller hållbara strategier? Eller kan begränsningarna tvärtom vara en kreativ motor?

– Hållbarhet och god design hänger ihop, du behöver inte välja. Om vi vill ha en god akustikytta i ett golv kan det påverka så det blir ett material som är svårare att återvinna. Då får vi lösa det. För textilmattan har vi utvecklat en baksida gjord av återvunnen kalk från ett närbeläget reningsverk. Att leta smarta råvaror och återvinningstekniker öppnar för intressanta tvärandustriella samarbeten mellan branscher man inte kunde tänka sig ■

Från utställningen "Natural Bond" i samarbete med Note.